

Слайд 1 – Въведение – FinTech: финанси с дигитален облик!

Представете си света на финансите – банки, пари, разплащания – преминаващи от „ретро“ към „футуристично“. Тази трансформация се нарича **FinTech** (финансови технологии). Все едно са взели икономиката, сложили са ѝ умни очила и са я качили на ховърборд.

Сред седемте области на FinTech има една истинска звезда – **кралицата на дигиталните плащания!**

Сбогом кеш, чекове и препълнени портфейли – днес можеш да платиш с телефона си, с часовника си, чрез приложение и дори с криптовалута.

Защо този бум? Три прости причини:

- Смартфон навсякъде + онлайн пазаруване = клик, купуваш, получаваш.
- Държавите искат по-голяма проследимост (и по-малко укриване на данъци), затова стимулират плащанията с POS.
- След COVID пипането на пари стана малко... „пфу“.

Тази революция накара Европа да преразгледа законите си: появили се твърди регулации като **PSD2** (за по-сигурни плащания и повече конкуренция) и **GDPR**, който пази данните ти като бодигард в костюм и вратовръзка.

Слайд 2 – продължение...

А парите? Само през 2020 г., въпреки пандемията, финансирането на FinTech достигна **42,3 милиарда долара** – направо зашеметяващо.

Според финансовите експерти, истинският двигател са дигиталните плащания: бързи, умни и все по-разпространени. Помислете: кога за последно платихте нещо в брой?

С две думи, ще открием заедно:

- Какво е FinTech и защо променя всичко;
- Как работят мобилните плащания, мигновените преводи и криптовалутите;
- И три истински истории, в които дигиталните технологии са главни герои (а понякога и съучастници в някой „гаф“).

Готови ли сте да се гмурнете в свят, където парите се движат със скоростта на едно кликуване?

Слайд 3 – Как всъщност работи едно плащане?

Когато плащате – било за сандвич, билет за влак или скин за видеоигра – извършвате древен, но вече силно дигитализиран акт: **прехвърляте пари, за да погасите дълг**. Просто, нали?

Зад този жест обаче стои цяла вселена: **платежни системи** – правила, технологии и процедури, които позволяват на двама души (или фирми, или банки!) да приключат сделка сигурно, бързо и проследимо.

Днес тези системи са в революция благодарение на FinTech. Разделяме ги в две основни категории:

- **Едро (Wholesale)** – огромни суми, които се движат между банки и корпорации. Най-популярен е RTGS – система за незабавни и сигурни трансакции. В Европа това е **TARGET2**, използвана и от Европейската централна банка.
- **Дребно (Retail)** – нещата, които използваме ежедневно: кеш, карти, преводи, приложения, криптовалути... Всичко за кафе, суичър или Netflix.

Благодарение на дигиталните технологии тези системи се променят светкавично – нови играчи, методи, възможности. Плащанията вече са в смартфони, смартчасовници и дори в криптовалути.

Но за да разберем накъде отиваме, трябва да знаем откъде тръгнахме. Готови ли сте да проследим еволюцията на платежните системи?

Слайд 4 – Какво е FinTech?

Терминът **FinTech (Financial Technology)** означава компании, които предлагат финансови услуги изцяло дигитално. Това е цифровата трансформация на целия финансов сектор.

За да разберем защо се появява FinTech, трябва да се върнем към **финансовата криза от 2008 г.** След краха на ипотеките „subprime“ изплува крехкостта на традиционните банки и хората загубиха доверие. Централните банки затегнаха политиките си, което намали кредитирането – особено за дребни клиенти и малки и средни предприятия. В тази среда на несигурност и технологичен подем се появиха първите **FinTech стартъпи**.

От 2008 г. насам FinTech се развива в три направления:

- **Ръст в мащаба** – от нишов пазар до глобален сектор с широк спектър от услуги.
- **Технологични иновации** – блокчейн, отворени API и др.
- **Еволюция в отношенията с банките** – преминала през три етапа.

Слайд 5 – продължение...

- **Първа фаза:** конкуренция и конфликти – банките бранят позициите си.
- **Втора фаза:** банките осъзнават потенциала на FinTech и започват партньорства и инвестиции.
- **Трета фаза (днес):** интеграция – банките развиват или финансират дигитални стартъпи, преминавайки към модел на банкови групи със специализирани (често изцяло дигитални) дъщерни дружества.

Ключова роля тук имат регулации като **PSD2**, която насърчава „отвореното банкиране“ – трети страни, с разрешение на клиента, да имат достъп до банкови данни.

FinTech не просто дигитализира услугите, а променя изцяло системата – прави я по-достъпна, по-бърза и персонализирана. Днес с едно приложение можеш да откриеш сметка, да получиш заем, да управляваш инвестиции или да кандидатстваш за финансиране за минути.

Слайд 6 – продължение...

FinTech прекъсва с традиционния модел и поставя клиента в центъра. Най-дълбоката промяна е в **вътрешните процеси**: дигиталните технологии преработват из основи операциите, което носи конкурентни предимства.

Ключови технологии:

- машинно обучение;
- блокчейн;
- големи данни (Big Data);
- изкуствен интелект (AI);
- отворени API.

Често FinTech фирмите не създават директно тези технологии – това правят **TechFin компании**, специализирани в IT услуги за финансовия сектор. Те се грижат за киберсигурност, съхранение и обработка на данни.

Слайд 7 – FinTech и бизнес

С течение на времето FinTech се развива в множество бизнес направления. Въпреки че секторът е силно разнообразен, той може да се раздели на **седем основни макро-области**, всяка със своите под-сегменти:

Необанки

(NeoBanks)

Компании, които предоставят банкови услуги изцяло чрез приложения. Те се делят на:

- Необанки за дребни клиенти (retail)
- Необанки за бизнес (услуги за МСП)
- Хибридни необанки (насочени към двата типа клиенти)

Не всички от тези субекти са регистрирани като банки пред надзорните органи, което крие рискове за потребителите – например липса на гаранция за влогове и по-слаба регулация.

Дигитални плащания и електронни портфейли (E-wallets)

Включват:

- Международни преводи и парични трансфери
- Дигитални портфейли за плащания в магазини чрез смартфон (NFC, QR код)
- Онлайн и P2P плащания

- Мигновени плащания (в магазин или онлайн)

Криптовалути

Компании, предлагащи услуги за управление и обмен на криптовалути – крипто-портфейли и борси.

Слайд 8 – продължение

Алтернативно кредитиране (Alternative Lending)

Предлагат алтернативни решения за финансиране, включително:

- P2P (peer-to-peer) кредитиране
- Аванси и факторинг по фактури
- Оценка на кредитоспособност чрез Big Data

Алтернативни финанси (Alternative Finance)

Всички форми на краудфандинг:

- Дарителски (donation)
- Възнаградителен (например прототипи, награди)
- Дялов (equity – участие в капитала на компании)
- Кредитен (заеми с лихви)
- Недвижими имоти (equity и lending модели за имоти)

Лични финанси (Personal Finance)

Услуги за управление на инвестиции и спестявания:

- Онлайн търговски платформи
- „Robo-advisors“ за индивидуални клиенти
- Подкрепа за финансови консултанти
- Мониторинг на пазара

InsurTech

Включва:

- Онлайн сайтове за сравнение на застраховки
- Дигитални застрахователни услуги

FinTech по този начин **преоформя цялата финансова екосистема** – премахва бариери за навлизане, увеличава конкуренцията и подобрява качеството на услугите чрез интелигентно и целенасочено използване на технологии.

Слайд 9 – Положителни страни и предизвикателства на FinTech

Появата на FinTech донесе **значителни ползи**, сред които:

- По-голяма **финансова инклузия** (Agarwal & Zhang, 2020).

- В развитите икономики – включване на т.нар. „underbanked“ (хора и МСП с ограничен достъп до банкиране).
- В развиващите се страни (Индия, Китай) – достъп за „unbanked“ (пълнолетни хора без предишен банков опит).
- Повишена **конкуренция**, която подтиква компаниите да предлагат по-ефективни и качествени услуги.

Но тази по-голяма конкуренция може и да отслаби стабилността на финансовата система – компании с лоши резултати рискуват да отпаднат от пазара, с икономически и социални последици.

Слайд 10 – Регулаторни изисквания

Навлизането на FinTech подчерта **регулаторната асиметрия**: традиционните банки са подложени на строги контролни режими, докато много FinTech компании работят при по-леки правила.

Затова ЕС и държавите членки трябва да извършат **комплексен преглед на регулациите**, за да отразят новата структура на финансовия сектор.

В Европа значимо въздействие имат:

- **PSD2** – за платежни системи и „отворено банкиране“
- **GDPR** – за защита на личните данни

Слайд 11 – Киберсигурност

Киберсигурността е ключов въпрос за FinTech. Защитата на данни и транзакции се осигурява чрез:

- Шифроване на данни
- Биометрична и многофакторна автентикация
- Блокчейн за удостоверяване на транзакции

Въпреки това, увеличаването на броя дигитални потребители, особено по време на пандемията, доведе до ръст на киберизмамите, главно чрез **фишинг** (PWC, 2020).

Слайд 12 – Неравенство между половете

Въпреки своята иновативност, секторът FinTech страда от сериозен **гендерен дисбаланс**:

- Само 18% от заетите са жени
- Жените основателки на стартапи са едва 12%

Причини:

- Ниско участие на жени в STEM области

- Културни предразсъдъци
- По-труден достъп до финансиране за жени предприемачи
- Липса на ролеви модели и политики за приобщаване в компаниите

Това е не само проблем на равенството, но и пречка за иновациите. По-разнообразните екипи създават по-ефективни и устойчиви решения.

Намаляването на този разрыв изисква целенасочени действия в **образование, бизнес и регулации**.

Слайд 13 – Регулации срещу пране на пари

С напредъка на технологиите, незаконните дейности също намират нови канали чрез криптовалути и FinTech услуги.

- ЕС и САЩ работят върху по-строги регулации срещу **пране на пари, корупция и финансиране на тероризма** (Bech, Faruqui, & Shirakami, 2020).
- Глобалният характер на FinTech обаче прави ефективната регулация сложна → необходима е международна координация.

Слайд 14 – FinTech в света: кой наистина води иновациите?

- **САЩ** – най-много FinTech компании.
- **Китай** – лидер в използването на услуги: повече плащания със смартфон, отколкото в брой.
 - Основни играчи: **WeChat Pay** и **AliPay** (част от **Ant Group**, най-голямата FinTech компания в света, свързана с Alibaba).
 - Ant Group управлява още:
 - **MYbank** (дигитална банка)
 - **Yu'e Bao** (лични финанси)
 - **Huabei** (онлайн кредити)
- Извън Китай главен конкурент на AliPay е **PayPal**, особено в САЩ и Европа. Разликата в мащаба се дължи на:
 - по-регулирани пазари
 - по-голяма употреба на кеш
 - по-развити традиционни банки

📊 Инвестициите в FinTech стартиращи компании:

- 2020 – \$105,3 млрд. (спад спрямо рекордните \$168 млрд. през 2019 г.)
- Въпреки пандемията, второто полугодие на 2020 бележи удвояване на инвестициите.

Слайд 15 – FinTech в Европа: изоставаме, но се движим напред!

- Европа изостава спрямо САЩ и Китай.
- Инвестиции през 2020 г. – едва **\$14,4 млрд.**, срещу почти **\$77 млрд.** в САЩ.

- Малко „еднорози“ (стартъпи над \$1 млрд.) – само 14 през 2019 г., половината в **Обединеното кралство**.
- UK е лидер в Европа по дигитални плащания → 2020 г. с транзакции на стойност **\$165 млрд.**

Слайд 16 – продължение

Въпреки по-бавния старт, Европа навакхва:

- Все повече банки затварят физически клонове
- FinTech компании работят в много държави едновременно (напр. **Revolut, N26**)
- Европейските регулации улесняват разрастването

Най-известни FinTech стартъпи в Европа:

- **Satispay** – дигитални плащания
- **Moneyfarm** – инвестиции и спестявания
- **First Insurance** – онлайн застраховки
- **Hype** – дигитална банка
- **Trust Me** – онлайн кредити
- **CrowdFundMe** – краудфандинг
- **Minting** – крипто портфейли

Слайд 17 – Платежни системи

Новите дигитални платежни системи революционизират начина, по който плащаме, като променят както традиционни методи (пари в брой и чекове – почти изчезнали), така и класически дигитални плащания (карти и банкови преводи). Тази трансформация се основава на три основни тенденции:

- **Мобилни плащания (mobile payments)**
- **Моментни плащания (instant payments)**
- **Криптовалути**

Слайд 18 – Мобилни плащания

Мобилните плащания обхващат всички плащания, извършени чрез електронни устройства като смартфони или таблети. Тук особено важни са:

- **Дигитални портфейли (e-wallets)**
- **Услуги за онлайн пазаруване**

 Данни:

- В САЩ през 2020 г. – \$910 млрд., прогноза за над \$1 трилион през 2021 г.

- В световен мащаб: \$4,9 трилиона през 2020 г., с прогноза \$8,2 трилиона до 2024 г.

Тези числа показват колко масово и бързо се развиват мобилните плащания, заедно с международните дигитални преводи.

Слайд 19 – Дигитални портфейли (E-wallets)

Дигиталните портфейли позволяват плащания или преводи директно от телефона – както **между хора (P2P)**, така и в **магазини**.

📖 Пример: **M-Pesa** (2007 г., Кения, Safaricom и Vodafone)

- Работи чрез SMS и телефонен кредит като „дигитални пари“
- Услуги:
 - Изпращане на пари чрез SMS
 - Плащане в партньорски магазини
 - Теглене на пари от определени точки

Съвременните e-wallets работят чрез **приложения и интернет**, а средствата се зареждат чрез карти или банкови преводи.

✅ Предимство: винаги имаш портфейла в телефона си → без пари в брой и без физически карти.

Слайд 20 – Дигитална търговия

Системите за дигитална търговия вървят ръка за ръка с растежа на **електронната търговия**. Те улесняват плащания онлайн или чрез приложения.

Основни играчи:

- **PayPal** – \$936 млрд. транзакции през 2020 г. (+31% спрямо 2019 г.)
- **Amazon Pay**
- **Stripe**
- **AliPay**

📖 Онлайн плащанията надминават e-wallets по обем и потребители благодарение на растежа на e-commerce.

📖 Големите компании (Apple, Google, PayPal) интегрират e-wallets и дигитална търговия в **универсално платежно изживяване**, работещо както онлайн, така и офлайн.

Слайд 21 – Дигитални парични преводи (Remittances)

Дигиталните преводи представляват пари, изпращани от мигранти към родните им страни. Те са част от международните плащания, които традиционно страдат от:

- високи разходи
- бавна скорост
- липса на прозрачност

📌 FinTech подобрява тези проблеми:

- по-бързи и евтини преводи
- по-голяма финансова включеност

📌 През 2020 г.: \$87,9 млрд. в дигитални преводи → прогноза над \$100 млрд. през 2021 г.

📌 Активни потребители: 8,5 млн. (2020), с особено положителен ефект в по-слабо развитите държави.

Основни оператори: **TransferWise (Wise)** и **Xoom (PayPal)**.

Слайд 22 – Моментни плащания (Instant Payments)

Моментните плащания (Real-Time Payments/Faster Payments) са системи за **незабавни преводи в търговията на дребно**:

- Преводът се извършва за под **10 секунди**
- За разлика от картовите плащания, при които търговецът получава сумата след дни → тук парите са налични **веднага**

📌 Характеристики:

- Работят 24/7
- Дават мигновено потвърждение
- Подобряват управлението на ликвидността и кредитния риск

Недостатък: висок риск от измами → транзакциите не могат да бъдат върнати.

В Европа:

- От 2017 г. действа **SEPA Instant Credit Transfer (SCT Inst)**
- От 2018 г. – **TIPS (TARGET Instant Payment Settlement)** → по-ефективна и евтина система

В света:

- UK → **Faster Payments** (+15% транзакции в Q1 2021 спрямо 2020)
- Бразилия → **Pix**

Потвърждава се, че instant payments са популярна и ефективна алтернатива на кеша.

Слайд 23 – Криптовалути и Блокчейн

Биткойн е първата криптовалута, базирана на технология, наречена **блокчейн** – децентрализирана мрежа, в която потребителите валидират транзакциите без централен орган.

Блокчейнът е верига от блокове данни, валидирани от миньори чрез решаване на математически задачи (**Proof of Work / Доказателство за работа**), което обаче изисква много енергия. За намаляване на потреблението съществува и **Proof of Stake / Доказателство за залог**.

Блокчейнът е сигурен чрез **разпределен контрол** и криптография с помощта на публични и частни ключове.

Съществуват различни видове блокчейни:

- **Публични** – достъпни за всички;
- **С разрешение** – достъп само с позволение;
- **Частни** – ограничен достъп.

Освен Биткойн, има и много други криптовалути, наречени **Алткойни**, някои с различни функции, като **умни договори** или **бързи плащания** (например Ethereum, Ripple).

Криптовалутите са силно волатилни, което ги прави трудни за използване като истински пари.

Затова са създадени **стейбълкойни** (свързани с стабилни валути) и **CBDC** (дигитални валути на централни банки), за да се намали волатилността и да се улесни използването им като пари.

Слайд 24 – Край

Бъдещето на плащанията вече е тук – **дигитално, бързо и все по-интелигентно**. Сбогом на опашките в банките и портфейлите, пълни с монети: днес всичко, което ви трябва, е **смартфон, карта или дори криптовалута**, за да управлявате парите и покупките си с едно кликане.

Разбира се, не всичко е перфектно: **сигурност, поверителност и волатилност** са предизвикателства, които трябва да се решат, но всяка нова иновация отваря нови врати към невероятни възможности. Независимо дали е чрез приложения, дигитални портфейли или блокчейн, ние преживяваме **революция**, която трансформира начина, по който използваме и мислим за парите.

Накратко, бъдещето на плащанията е в нашите ръце, а пътят е надолу по наклон... всичко, което трябва да направите, е едно докосване, клик или жест – и това е всичко!

Слайд 1 – Въведение – FinTech: финансите се преобразяват... дигитално!

Представете си света на финансите – банки, пари, плащания – преминаващ от винтидж към футуристичен. Тази трансформация се нарича **FinTech (Финансови технологии)** и е като да си сложиш умни слънчеви очила и да се качиш на ховърборд в света на икономиката.

Сред седемте области на FinTech, суперзвездата е тя: **кралицата на дигиталните плащания!** Сбогом на кеш, чекове и портфейли, преливащи от монети – днес можете да плащате със смартфон, часовник, приложение и дори криптовалuti.

Защо цял този бум?

Три прости причини:

- Смартфон навсякъде + онлайн пазаруване = клик, купуваш, получаваш.
- Държавите искат повече проследимост (и по-малко укриване на данъци), затова те награждават, ако плащаш чрез ПОС.
- След COVID, докосването на пари стана малко... неприятно.

Тази революция накара Европа да промени законите: появиха се строги мерки като **PSD2** (за по-сигурни плащания и повече конкуренция) и **GDPR**, за да защити твоите данни като бодигард с костюм и вратовръзка.

Слайд 2 – Продължение...

А парите? През 2020 г., въпреки пандемичния хаос, финансирането на FinTech достигна **42,3 милиарда долара**. Огромна цифра!

Според финансовите шефове, истинската бомба са **дигиталните плащания**: бързи, интелигентни и все по-разпространени. Замислете се: кога за последен път плащахте нещо в брой?

Накратко, заедно ще открием:

- Какво е FinTech и защо революционизира всичко;
- Как работят мобилните плащания, моменталните плащания и криптовалutите;
- И накрая, ще видим три истински истории, в които дигиталните технологии стават главни герои (и понякога... съучастници в някоя беля).

Готови ли сте да се потопите в този свят, където парите пътуват със скоростта на клик?

Слайд 3 – Как всъщност работи едно плащане?

Когато плащате нещо – независимо дали е сандвич, билет за влак или скин в игра – вие извършвате древен, но вече силно дигитализиран жест: прехвърляте пари, за да покриете задължение. Това е плащане, просто, нали?

Зад този жест обаче се крие цяла вселена: **платежни системи**, т.е. всички правила, технологии и процедури, които позволяват на двама души (или компании, или банки!) да извършат транзакция безопасно, бързо и проследимо.

Днес тези системи са в пълна революция благодарение на FinTech, който преначертава финансовия свят. За да разберем по-добре, можем да разделим платежните системи на две големи категории:

- **Големи плащания (Wholesale)** – където огромни суми се движат между банки и компании. Най-популярната система е **RTGS**, която извършва транзакции в реално време и с пълна сигурност. В Европа системата се нарича **TARGET2** и се използва и от Европейската централна банка.
- **Дребни плащания (Retail)** – тези, които използваме всеки ден, като кеш, карти, банкови преводи, приложения, криптовалuti... Всичко, от което имате нужда, за да платите кафе, суичър или абонамент за Netflix.

Тези системи се променят бързо благодарение на дигиталните технологии. Нови играчи, нови методи, нови възможности. Плащанията се преместват на смартфони, смартчасовници и дори криптовалuti.

Но за да разберем къде отиваме, трябва и да знаем откъде сме тръгнали. Готови ли сте да открием еволюцията на платежните системи?

Слайд 4 – Какво е FinTech?

Терминът **FinTech (Финансови технологии)** се отнася до компании, които предлагат финансови услуги изцяло в дигитален формат. Същността му е в **дигиталната трансформация на целия финансов сектор**.

За да разберем причините за появата на FinTech, трябва да се върнем към **финансовата криза от 2008 г.** След срива на субстандартните ипотeki се прояви крехкостта на традиционната банкова система, което доведе до загуба на доверие от страна на потребителите. Паралелно, рестриктивните политики на централните банки за стабилизиране на банковата система доведоха до значително намаляване на кредитния ресурс, особено за индивидуални клиенти и малки и средни предприятия (МСП), които се считат за субекти с ограничени обезпечения. В този контекст на несигурност и технологично развитие се появяват първите FinTech стартиращи компании.

От кризата през 2008 г. насам FinTech се развива по три основни направления:

1. **Увеличаване на размера** – от нишов пазар до глобален сектор, с разширяване на предлаганите услуги.
2. **Технологични иновации** – с въвеждането на усъвършенствани инструменти като блокчейн и отворени API.
3. **Еволюция на връзката с традиционните финансови институции**, преминала през три различни етапа.

Слайд 5 – Продължение...

В първия етап връзката между банки и FinTech беше конкурентна и конфликтна, като банките се опитваха да защитят доминиращата си позиция.

Във втория етап банките започнаха да признават иновативния потенциал на FinTech, като инициираха сътрудничества и инвестиции.

В текущия етап наблюдаваме все по-голяма интеграция: традиционните банки разработват или финансират директно дигитални стартиращи компании, преминавайки отвъд модела на универсална банка и приемайки структура на банков група с услуги, предоставяни от дъщерни дружества, често изцяло дигитални.

Ключова роля в този интеграционен процес играят **регулациите и технологичната инфраструктура**, като **PSD2**, която насърчава отвореното банкиране, позволявайки на трети страни, с одобрението на клиента, да имат достъп до банковите данни.

От самото начало FinTech има дълбоко трансформиращо влияние върху целия финансов сектор, надхвърляйки простата дигитализация на услугите. Той въвежда нов **парадигма**, базирана на достъпност, скорост и персонализиране на предложенията. Днес, благодарение на проста мобилна апликация, можете да откриете банкова сметка, да получите заем, да управлявате инвестициите си или да достъпите финансиране за минути.

Слайд 6 – Продължение...

Подходът на FinTech се отклонява от традиционните бизнес модели и се фокусира върху **клиентско ориентиран подход**, напълно насочен към нуждите на клиента.

Най-дълбоката промяна обаче се отнася до **вътрешните процеси**: дигиталните технологии позволяват радикална ревизия на оперативните модели, създавайки значителни конкурентни предимства за участниците в сектора.

Ключовите технологии включват **машинно обучение, блокчейн, големи данни, изкуствен интелект (AI) и отворени API**, които позволяват предоставяне на персонализирани услуги в реално време.

В много случаи технологичното развитие не се управлява директно от FinTech компаниите, а от фирми, специализирани в предоставяне на ИТ услуги за финансовия сектор, наречени **TechFin**. Те играят ключова роля в управлението на **киберсигурност, съхранение и обработка на данни**.

Слайд 7 – FinTech и бизнес

С времето FinTech се е развил в множество бизнес области. Въпреки хетерогенността на сектора, той може да бъде разделен на **седем основни макрообласти**, всяка с конкретни под-сегменти:

NeoBanks

Компании, които предоставят банкови услуги изключително чрез приложения. Разделят се на:

- NeoBanks за частни клиенти (retail)
- NeoBanks за бизнес (услуги за МСП)
- Хибридни NeoBanks (и двете целеви групи)

Не всички тези структури са регистрирани като банки пред надзорните органи, което създава рискове за потребителите, свързани например с липсата на защита на депозитите и по-малко стриктно регулиране.

Дигитални плащания и електронни портфейли (e-wallets)

Включват:

- Международни платёжни и преводни услуги
- Дигитални портфейли за плащания в физически магазини чрез смартфон (NFC, QR код)
- Услуги за онлайн и P2P плащания
- Моментални плащания в магазин или онлайн

Криптовалути

Включва компании, които предоставят услуги за управление и обмен на криптовалути, като дигитални портфейли и борси (exchanges).

Слайд 8 – Продължение

Алтернативно кредитиране (Alternative Lending)

Предлагат алтернативни кредитни решения, включително:

- Peer-to-peer (P2P) заеми
- Аванс за фактури и факторинг
- Оценка на кредитоспособността чрез големи данни (big data)

Алтернативни финанси (Alternative Finance)

Включва всички форми на **краудфъндинг**:

- Дарение
- Награда (например прототипи, признания)
- Equity (дъл в компания)
- Lending (заеми с лихва)
- Недвижими имоти (equity и lending real estate)

Лични финанси (Personal Finance)

Отнася се до услуги за управление на инвестиции и спестявания:

- Платформи за онлайн търговия
- Robo-advisor за частни клиенти
- Подкрепа за финансови консултанти
- Мониторинг на пазара

InsurTech

Включва:

- Онлайн сравнителни сайтове за застраховки
- Дигитални застрахователни услуги (digital insurance)

FinTech така преначертава целия финансов екосистем, като намалява бариерите за достъп, увеличава конкуренцията и подобрява качеството на потребителското преживяване чрез интелигентно и целенасочено използване на технологиите.

Слайд 9 – Положителни аспекти и критични въпроси на FinTech

Появата на FinTech донесе значителни ползи, включително **по-голямо финансово включване** (Agarwal & Zhang, 2020).

В развитите икономики, FinTech включва в системата така наречените **underbanked** – хора с ограничен достъп до банкови услуги, като МСП и частни клиенти. В развиващите се страни, като Индия и Китай, също се улеснява достъпът на **unbanked** – възрастни без предишен опит с финансовата система.

Друга полза е **повишената конкуренция**, която стимулира компаниите да предлагат по-ефективни и качествени услуги. Въпреки това, тази конкуренция може да отслаби стабилността на финансовата система, тъй като по-слабо представящите се компании рискуват да напуснат пазара, с икономически и социални последици.

Слайд 10 – Регулаторни изисквания

Появата на FinTech подчертава **регулаторната асиметрия**: докато традиционните банки са подложени на строги проверки, много FinTech компании оперират с по-малко стриктни правила.

Това налага на **ЕС и държавите членки** да извършат цялостен преглед на регулациите, за да отразяват новата структура на финансовия сектор. В Европа нормативни актове като **PSD2** (платежни системи) и **GDPR** (защита на данни) имат значително въздействие.

Слайд 11 – Киберсигурност

Киберсигурността е ключов въпрос за FinTech. Защитата на данните и транзакциите се гарантира чрез системи като:

- Криптиране на данни

- Биометрична и многофакторна автентикация
- Блокчейн за удостоверяване на транзакции

Въпреки това, увеличаването на броя на дигиталните потребители, особено по време на пандемията, доведе до растеж на кибер измами, особено чрез **phishing** (PWC, 2020).

Слайд 12 – Гендерно неравенство

FinTech секторът, въпреки високата си иновативност, все още страда от значителни **гендерни дисбаланси**: само 18% от служителите са жени, а при основателите на стартапи делът на жените пада до 12%.

Този разрыв се дължи на различни фактори, включително ниското участие на жени в STEM дисциплините, културни предразсъдъци и по-големи трудности за жените предприемачи да получат финансиране. Липсата на женски ролеви модели и инклузивни политики в компаниите допълнително утежнява ситуацията.

Това неравенство не е само въпрос на равенство, но и **лимит за иновациите**: по-голямото разнообразие в екипите води до по-ефективни и устойчиви решения. За намаляване на този разрыв са необходими целенасочени интервенции в образованието, бизнеса и регулацията.

Слайд 13 – Регулации срещу пране на пари

С технологичното развитие и незаконните дейности намериха нови канали, използвайки криптовалути и FinTech услуги.

ЕС и САЩ работят върху **по-строги регулации срещу пране на пари, корупция и финансиране на тероризъм** (Bech, Faruqui & Shirakami, 2020).

Въпреки това глобалният характер на FinTech усложнява прилагането на ефективни правила, изисквайки международна координация.

Слайд 14 – FinTech по света: кой наистина води иновациите?

Международно, **САЩ** са страната с най-много FinTech компании, но **Китай** е истинският лидер по използване на тези услуги.

В Китай се извършват повече **дигитални плащания чрез смартфон**, отколкото с пари в брой. Този успех се дължи основно на две големи компании: **WeChat Pay** и **Alipay**.

Alipay е част от **Ant Group**, най-голямата FinTech компания в света, свързана с гиганта в електронната търговия **Alibaba**. Ant Group управлява също:

- **MYbank** – дигитална банка
- **Yu'e Bao** – услуги за лични финанси
- **Huabei** – предлага онлайн кредити

Основният конкурент на Alipay извън Китай е **PayPal**, широко използван в САЩ и Европа. Въпреки това PayPal оперира на по-регулирани пазари, където използването на пари в брой е все още значително, а банковите системи са по-развити, което обяснява разликата в приходи и потребители между двете компании.

Друг индикатор за растящото значение на FinTech са **инвестициите в стартапи** в сектора. Въпреки спад през първите месеци на 2020 поради пандемията, през второто полугодие инвестициите са **повече от удвоени**, достигайки общо **105,3 милиарда долара** през 2020 г. Въпреки това този показател остава по-нисък от пика през 2019 г., когато инвестициите достигат **168 милиарда долара**.

Слайд 15 – FinTech в Европа: малко изоставаме, но има движение

В Европа FinTech, технологията, която променя финансовия свят, се развива по-бавно спрямо САЩ и Китай.

През 2020 г., заради пандемията, инвестициите в Европа падат значително: само **14,4 милиарда долара**, докато в САЩ са почти 77 милиарда.

В Европа има малко "единорог" FinTech стартапи (оценени над 1 милиард долара), само 14 през 2019 г., като половината от тях са в **Обединеното кралство**.

Само Великобритания е европейската страна с най-широко използване на дигитални плащания, например чрез телефон, като през 2020 г. регистрира дигитални транзакции на стойност **165 милиарда долара**.

Слайд 16 – Продължение

Въпреки че изоставаме леко, Европа се подобрява:

- Банките затварят все повече физически клонове
- FinTech компаниите започват да оперират в няколко държави едновременно, като **Revolut** и **N26**, които започват във Франция и Германия и вече оперират из цяла Европа

Това е възможно и благодарение на европейските регулации, които опростяват процесите.

Най-известните FinTech стартапи:

- **Satispay** – дигитални плащания
- **Moneyfarm** – инвестиции и спестявания
- **Prima Assicurazioni** – онлайн застраховки
- **Hype** – дигитална банка
- **Credimi** – онлайн кредити
- **CrowdFundMe** – краудфъндинг
- **Conio** – портфейли за криптовалюти

Слайд 17 – Платежни системи

Новите дигитални платежни системи революционизират начина, по който плащаме, променяйки както традиционните методи като **пари в брой и чекове** (които почти са изчезнали), така и класическите дигитални плащания като **карти и банкови преводи**.

Тази трансформация се базира на три основни тенденции:

- Плащания чрез смартфон (**mobile payment**)
- Мигновени плащания (**instant payment**)
- Криптовалути

Слайд 18 – Мобилни плащания

С „mobile payment“ се имат предвид всички плащания, извършвани чрез електронни устройства като **смартфони или таблети**. Особено разпространени са **дигиталните портфейли (e-wallets)** и платежните услуги за онлайн пазаруване.

Само в САЩ през 2020 г. тези плащания достигат **910 милиарда долара**, с прогноза да надхвърлят **1 трилион** през 2021 г.

В световен мащаб през 2020 г. са извършени транзакции за **4,9 трилиона долара**, а до 2024 г. се очаква те да достигнат **8,2 трилиона долара**.

Тези цифри показват колко разпространени и бързо растящи са тези системи, заедно с международните дигитални плащания, които също нарастват както по обем, така и по количество прехвърляни пари.

Слайд 19 – E-wallets

E-wallets са дигитални портфейли, които позволяват плащане или прехвърляне на пари директно от телефона, както между хора (**P2P**), така и в физически магазини.

Първият пример е **M-Pesa**, стартиран през 2007 г. в Кения от Safaricom и Vodafone. M-Pesa работи чрез SMS и използва телефонния кредит като „дигитални пари“. Потребителите могат да зареждат кредит в партньорски точки и след това:

- Да изпращат пари на други потребители чрез SMS
- Да плащат в партньорски магазини
- Да теглят пари в брой от разрешени точки

Модерните мобилни e-wallets работят чрез **приложения и интернет връзка**. Кредитът се зарежда чрез **кредитни/дебитни карти или банкови преводи**, вместо чрез физически точки. Предимството е винаги да имаш портфейла под ръка, без нужда от пари в брой или физически карти.

Слайд 20 – Дигитална търговия (Digital Commerce)

Платежните системи за **digital commerce** растат заедно с електронната търговия, улеснявайки плащанията онлайн или чрез приложения, с **open-loop** или **closed-loop** процеси.

Сред основните западни играчи са:

- **PayPal** – \$936 млрд. транзакции през 2020 г. (+31% спрямо 2019)
- **Amazon Pay**
- **Stripe**
- **AliPay**

Обемът и броят на потребителите на онлайн плащания надминават тези на e-wallets, благодарение на растежа на електронната търговия.

Големи компании като **Apple, Google и PayPal** интегрират e-wallet и digital commerce услуги в **универсално платежно изживяване**, онлайн и офлайн.

Слайд 21 – Дигитални преводи (Digital Remittances)

Дигиталните преводи са **парични трансфери от мигранти към родните им страни**, част от по-широкия пазар на международни плащания, традиционно характеризирани с високи разходи, бавност и липса на прозрачност.

FinTech подобрява тези аспекти, като предлага **по-бързи, по-евтини трансфери** и увеличава **финансовата инклузия**.

През 2020 г. са преведени **87,9 млрд. долара** чрез дигитални преводи, с прогноза над **100 млрд. долара** за 2021 г. Активните потребители са били **8,5 млн.**, с положителен ефект особено в по-слаборазвитите страни.

Основни глобални оператори включват **TransferWise** и **Xoom (част от PayPal)**.

Слайд 22 – Мигновени плащания (Instant Payment)

Instant Payment (или Real-Time Payment/Faster Payment) са **мигновени платежни системи**, прилагани в ритейл, характеризиращи се със скорост: **трансферът на средства става за по-малко от 10 секунди**.

За разлика от плащанията с кредитни/дебитни карти, където кредитът към търговеца се извършва след няколко дни, при instant payment трансферът е **незабавен** и се случва едновременно с потвърждението на плащането.

Системите са активни **24/7**, преодоляват ограниченията на банковото работно време и предлагат **бързо уведомление за потвърждение**, намалявайки несигурността и подобрявайки управлението на ликвидността и кредитния риск за фирмите.

Въпреки това, скоростта изисква внимание при **оперативното, законодателното и сигурностното управление**, особено по отношение на измами, тъй като транзакциите не могат да бъдат анулирани.

В Европа от 2017 г. действа **SEPA Instant Credit Transfer (SCT Inst)**, който позволява мигновени преводи между участващи сметки, но разходите все още са високи.

През 2018 г. **Eurosystem** стартира платформата **TARGET Instant Payment Settlement (TIPS)** за по-ефективни и нискоструващи решения.

В световен мащаб страни като **Великобритания (Faster Payment)** и **Бразилия (Pix)** са внедрили много ефективни системи за мигновени плащания. Във Великобритания Faster Payment отчита **15% увеличение на транзакциите** през първото тримесечие на 2021 спрямо 2020, потвърждавайки популярността и потенциала на тези решения като алтернатива на парите в брой.

Слайд 23 – Криптовалутите и Blockchain

Bitcoin е първата криптовалута, базирана на технология, наречена **blockchain** – децентрализирана мрежа, където потребителите валидират транзакции без централна власт.

Blockchain е **верига от блокове данни**, валидирани от **miners** чрез решаване на математически задачи (**Proof of Work**), което обаче изисква много енергия. За намаляване на консумацията съществува и **Proof of Stake**.

Blockchain е сигурна чрез **разпределен контрол** и криптография с публични и частни ключове.

Съществуват:

- **Публични blockchain** (открити за всички)
- **Permissioned** (с разрешения)
- **Private** (с ограничен достъп)

Освен Bitcoin, има много други криптовалути, наречени **Altcoin**, някои с различни функции, като **smart contracts** или бързи плащания (например Ethereum, Ripple).

Криптовалутите са **много волатилни**, което ги прави трудни за използване като истински пари.

Затова са създадени **stablecoins** (свързани с стабилни валути) и **CBDC** (цифрови валути на централни банки), за да се намали волатилността и да се улесни използването им като пари.

Слайд 24 – Край

Бъдещето на плащанията вече е тук – **дигитално, бързо и все по-интелигентно**.

Сбогом на **опашките в банката и портфейлите, пълни с монети**: днес е достатъчно **само едно смартфон устройство, карта или дори криптовалута**, за да управляваш парите и покупките си с един клик.

Разбира се, не всичко е перфектно: **сигурността, личните данни и волатилността** са предизвикателства, които трябва да се адресират, но всяка иновация отваря нови врати към невероятни възможности.

С приложения, дигитални портфейли или blockchain, преживяваме **революция, която променя начина, по който използваме и мислим за парите**.

С две думи: бъдещето на плащанията е в нашите ръце, и пътят е надолу... стига един **тласък, клик или жест** – и готово!